

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 7716/05

בפני: כבוד הנשיאה ד' ביניש
כבוד השופט ס' גובראן
כבוד השופטת ד' ברלינר

העותרת: פלונית

נגד

המשיבים: 1. פלוני
2. בית הדין הרבני האזורי ברחובות
3. בית הדין הרבני הגדול בירושלים

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: י' בתמוז התשס"ו (06.07.2006)

בשם העותרת: עו"ד שמעון שובר

בשם המשיב 1: עו"ד משה גורן

בשם המשיבים 2 ו-3: עו"ד שמעון יעקבי

פסק-דין

הנשיאה ד' ביניש:

העותרת והמשיב 1 (להלן: המשיב) הינם בני-זוג גרושים. המחלוקת ביניהם נוגעת לחלוקת פיצויי הפיטורין ששולמו למשיב בעקבות פיטוריו ממקום עבודתו. בית-הדין הרבני הגדול אישר את פסק-דינו של בית-הדין הרבני האזורי לפיו בנסיבות העניין, אין העותרת זכאית לחלק בפיצויים אלה. כנגד פסק-דין מופנית העתירה בפנינו.

1. העותרת והמשיב נישאו ביום 4.9.84 כדת משה וישראל, ובמהלך חייהם המשותפים נולדו להם שישה ילדים. לאחר כשמונה-עשרה שנות נישואין, נפרדו בני-הזוג. באוגוסט 2002 נמכרה דירת המגורים, ותמורתה לאחר ניכוי המשכנתא חולקה בין בני-הזוג בחלקים שווים.

במהלך הליך הגירושין שהתנהל בפני בית-הדין הרבני האזורי ברחובות, הופנו בני-הזוג להליך גישור. בישיבה שנערכה ביום 16.7.02, עדכנו בני-הזוג והמגשרת את בית-הדין הרבני האזורי בנוגע לנקודות ההסכמה והמחלוקת בין הצדדים. בסופו של הליך הגישור, נערך בין בני-הזוג הסכם גירושין. ההסכם כלל חמישה פרקים שכותרתם: "משמורת הילדים", "חינוך הילדים ובריאותם", "מזונות הילדים", "תכולת הדירה" ופרק חמישי שכותרתו "כללי". בסעיפים 1 עד 3 לפרק "הכללי" נקבע כי חשבונות הבנק שבבעלות כל אחד מבני-הזוג יהיו באחריותם הבלעדית וכי כל הלוואה אישית שנלקחה במהלך שנות הנישואין תשולם על-ידי לוקח ההלוואה בלבד. המשיב דיוננו יתמקד בסעיפים 4 ו-5 לפרק החמישי בהסכם הגירושין (להלן: סעיפים 4 ו-5 להסכם). לשון הסעיפים שונתה בכתב-יד על-גבי הנוסח המודפס של ההסכם, והתיקונים אושרו וקיבלו תוקף של פסק-דין. לשם הבהירות, נביא את לשון סעיפים 4 ו-5 באופן שיסייע להבין מה נמחק ומה הוסף בכתב-יד על-גבי הנוסח המודפס של ההסכם:

4. מוסכם ומקובל כי האישה זכאית למחצית מהסכום *37% מקופת ה-FM, מכל תנאי הפרישה של הבעל, נכון לתאריך מתן הגט (מצורף מסמך של פרטי קופ"ג). חלקה של האישה יעבור ביום מימוש זכויות אלו ע"י הבעל לרשות הילדים ויחולק שווה בשווה ביניהם. לצורך כך יוטל עיקול על קרנות אלו. *הנוסף תקבל האישה מחצית מסכום הביטוח החברתי אליה מיד בהסרת העיקול.**

5. מוצהר ומוסכם שבכפוף למילוי הוראות הסכם זה, אין לצדדים כל תביעה ו/או דרישה מסוג כלשהו זה כלפי זו להרבות בעניין גובה המזונות ובהסכם זה גיבשו הצדדים באופן סופי ומוחלט את כל זכויותיהם וחובותיהם האחד כלפי השני, והינם מוותרים בזאת על כל תביעה ו/או טענה משפטית מכל סוג שהוא, *המסוימת 37% לזכות הבעל בתקופת הנישואין ע"דונו צ"י מיה"ד כשיצאו ללפי מ"מ."*

2. הסכם הגירושין הנ"ל אושר וקיבל תוקף של פסק-דין ביום 22.8.02 בבית-הדין הרבני האזורי ברחובות. כשלושה חודשים לאחר מכן - ביום 30.12.02 - התגרשו בני-הזוג. ביום 31.12.02 - יום לאחר מתן הגט - פוטר המשיב ממקום עבודתו בחברת אלירד בה עבד במשך כ-16 שנים. עם פיטוריו, קיבל המשיב כ-150,000 ₪ פיצויי פיטורין. בעקבות כך, הגישה העותרת תביעה לבית-הדין הרבני האזורי ברחובות שכותרתה "תביעת מדור וכספים שנצברו במהלך הנישואין". במסגרת תביעה זו, ביקשה העותרת כי על-פי האמור בסעיף 5 סיפא להסכם הגירושין, ידון בית-הדין הרבני בחלוקת "הכספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין". בכתב-התביעה צוין כי הכוונה היא "לכספי הפיצויים, לביטוח המנהלים, לקרן ההשתלמות ולקופת הגמל שנצברו במקום העבודה של הבעל, במהלך 16 שנות עבודתו שם, הואיל וכספים אלו הגיעו לכלל מימוש עקב פיטוריו". בתביעתה ביקשה העותרת כי בית-הדין יכריע בסוגיות אלה בהתאם להסדר איזון המשאבים באופן שתקבל מחצית מהכספים האמורים.

ביום 2.12.03 פסק בית-הדין הרבני האזורי בתביעתה האמורה של העותרת (הדיינים גורטלר, שמן ושחור). אשר לכספי קופת הגמל - לא היתה מחלוקת בין הצדדים כי בהתאם לסעיף 4 להסכם הגירושין, זכאית האישה למחצית מכספים אלה וכי חלקה יועבר ביום המימוש לרשות הילדים ויחולק ביניהם בחלקים שווים. אשר לקרן ההשתלמות - קבע בית-הדין הרבני כי "כספי קרן ההשתלמות פעמים רבות מוגדרות [כך במקור] ככספי קופות גמל". בית-הדין הוסיף וציין כי בדיון שהתקיים בפניו ביום 16.7.02 כחודש לפני אישור הסכם הגירושין, התברר כי לגבי קרן ההשתלמות ישנה הסכמה עקרונית בין הצדדים להעביר את מחציתה לילדים וכי עיקר הויכוח נסוב על כספי ביטוח המנהלים והפנסיה. בהתחשב בכך, נפסק כי קרן ההשתלמות נכללת בגדר קופות הגמל וכי לפי סעיף 4 להסכם יקבלו הילדים את מחציתה. לגבי ביטוח המנהלים והפנסיה - ציין בית-הדין הרבני האזורי כי בתלוש השכר של המשיב בחברת אלירד מצוינות הפרשות לקרן השתלמות ולביטוח מנהלים, וכי ביטוח המנהלים כולל בתוכו מרכיב של פנסיה. בית-הדין הוסיף וקבע כי "הפנסיה של הבעל וזכויותיו בביטוח המנהלים הם נכללים בקטגוריה של כספים שנצברו לזכות הבעל". בהקשר זה, פסק בית-הדין הרבני כי על-אף שמדובר בזכויות כספיות שיגמלו בעתיד, יש להתייחס אליהן ככספים שהצטברו במהלך הנישואין. בהתאם לאמור בסיפא של סעיף 5 להסכם, נפסק כי בית-הדין ידון בזכויות אלה "כשיגיעו לכלל מימושן". עוד נקבע כי "בכלל כספי הפנסיה יש להחשיב גם את הזכות לקבלת קיצבה חודשית עתידית". לקביעות אלה מסכימה העותרת ואין היא עותרת לגביהן.

אשר לפיצויי הפיטורין שעניינם הוא הנדון בפנינו- ציין בית-הדין הרבני האזורי כי השאלה שיש להכריע בה הינה האם כספים אלה נצברו לטובת הבעל במהלך הנישואין כאמור בסיפא של סעיף 5 להסכם הגירושין - שאז בית-הדין ידון בעניינם עם מימושם, או שמא פיצויי הפיטורין נכללים בגדר הרישא של סעיף 5 להסכם באופן שהעותרת ויתרה על זכות תביעה לגביהם. בעניין זה, קבע בית-הדין הרבני האזורי כי "פיצויי פיטורין אינם בהכרח כספים שנצברו לבעל משום שאין בטחון שהבעל יהיה זכאי להם כי זכאותו קיימת רק באם פיטרוהו או באם נתקיימו תנאים שנחשבים לפי החוק כפיטורין". בית-הדין הוסיף וקבע כי פיצויי הפיטורין לא היו נושא למחלוקת בין בני-הזוג בעת גיבוש הסכם הגירושין, וממילא "הם בכלל שאר הדברים שבהם סוכם שאין לצדדים תביעות זה כלפי זה" כאמור בסעיף 5 רישא להסכם. לפיכך, נפסק כי אין לעותרת זכות תביעה בכספים אלה.

העותרת ערערה לבית-הדין הרבני הגדול כנגד קביעתו של בית-הדין הרבני האזורי לפיה אין היא זכאית לחלק בפיצויי הפיטורין של המשיב, וערעורה נדחה (הדיינים עמאר, בר-שלום ושרמן). בית-הדין הרבני הגדול קבע בפסק-דינו כדלקמן:

"באשר לפיצויי הפיטורים מאחר והם התקבלו לאחר הגירושין, אין להכלילם בגין החוק האזרחי, כי כספים אלו בעקרון ניתנו מפני שפוטר, ואין לו המשך עבודה באותו מקום. זאת ועוד, הסכמתם היתה מפורשת ולא דובר על פיצויי פיטורים, אין להכלילם".

בהמשך פסק-הדין, דחה בית-הדין הרבני הגדול ערעור נוסף שהגישה העותרת כנגד דחיית תביעתה להגדלת מזונות עבור מדור לילדים. עניין זה אינו בפנינו ולפיכך לא נרחיב את הדיבור לגביו. העתירה שבפנינו מופנית כנגד קביעתו של בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו, לפיה העותרת אינה זכאית לחלק בפיצויי הפיטורין ששולמו למשיב עקב פיטוריו מעבודתו.

השתלשלות העניינים בתיק וטענות הצדדים

3. ביום 6.7.06 קיימנו דיון בעתירה, בסופו הוחלט כי המשיב יגיש תצהיר נוסף בו יתייחס לטענות העותרת בכתב ובעל-פה והעותרת תגיב על כך. במהלך אותה ישיבה, קיבלנו את הסכמת בא-כוח המשיב לדון בתיק כאילו ניתן בו צו-על-תנאי.

טענתה העיקרית של העותרת בכתבי טענותיה ובדיון בפנינו היתה כי יש לראות בפיצויי הפיטורין ששולמו למשיב נכס שנצבר במהלך שנות הנישואין, אף אם הפיצויים שולמו לאחר גירושיהם של בני-הזוג. לפי הטענה, בית-הדין הרבני פסק בניגוד לדין האזרחי ולא הבחין בין מועד צבירת הזכות - שהוא המועד הקובע לעניין חלוקת רכוש בין בני-זוג - לבין המועד בו הזכות גמלה. עוד טענה העותרת כי לא ויתרה על זכות תביעתה בנוגע לפיצויי הפיטורין, וכי עניין זה כלל לא עלה לדין במשא ומתן שהתנהל בין בני-הזוג עובר לגירושין. העותרת הוסיפה וטענה כי בהתאם לאמור בסעיף 5 סיפא להסכם הגירושין, על בית-הדין הרבני לדון בחלוקתם של פיצויי הפיטורין בין בני-הזוג, בהיותם כספים שנצברו במהלך הנישואין. לגישת העותרת, היה על בית-הדין הרבני להפעיל בעניין זה את הסדר איזון המשאבים הקבוע בחוק יחסי ממון, התשל"ג-1973 (להלן: חוק יחסי ממון או החוק) ולקבוע כי היא זכאית למחציתם של פיצויי הפיטורין.

מנגד, טען המשיב כי דין העתירה להידחות מן הנימוקים שהובאו בפסיקתו של בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו. לפי הטענה, בית-הדין הרבני האזורי היה מעורה במשא ומתן שהתנהל בין בני-הזוג עובר לאישור הסכם הגירושין, ויש בסיס לקביעתו לפיה העותרת ויתרה על זכותה העתידית בנוגע לפיצויי הפיטורין. המשיב הוסיף וטען כי במהלך המשא ומתן שהתנהל בין בני-הזוג עובר לאישור הסכם הגירושין, היתה העותרת מיוצגת על-ידי עורך-דין וחזקה כי הבינה את משמעות הויתור האמור. עוד נטען כי בית-משפט זה אינו יושב כערכאת ערעור על בתי הדין הרבניים וכי העותרת לא הצביעה על עילה להתערבות בפסיקתו של בית-הדין הרבני בנסיבות העניין.

היועץ המשפטי לשיפוט הרבני, עו"ד יעקבי, ביקש להגיש עמדתו בכתב. בהודעתו טען עו"ד יעקבי כי כאשר פיצוי הפיטורין משולמים לבן-הזוג בנוסף לתשלומי פנסיה והתשלום נעשה לאחר הגירושין, אין לומר באופן גורף כי מדובר בזכות שצמחה במהלך שנות הנישואין. עו"ד יעקבי הוסיף וטען כי בית-הדין הרבני השתית את פסיקתו על נסיבותיו הייחודיות של המקרה דנן, תוך מתן פרשנות להסכם הקונקרטי שנכרת בין בני-הזוג. לפי הטענה, בית-הדין הרבני האזורי בחן את לשונו של ההסכם על רקע הדיונים שהתנהלו בפניו, והכריע כי מבחינה עובדתית ויתרה העותרת על זכות התביעה בנוגע לפיצויי הפיטורין. עו"ד יעקבי ציין כי יתכן שניתן היה להגיע למסקנה עובדתית שונה בנסיבות המקרה, אולם בית-משפט זה אינו יושב כערכאת ערעור על בתי-הדין הרבניים ומשום כך לא קמה עילה להתערבותנו.

4. כפי שעולה מפסיקתו של בית-הדין הרבני האזורי, תביעת העותרת לקבלת חלק בפיצויי הפיטורין ששולמו למשיב, מעוררת שאלה פרשנית הנוגעת לסעיף 5 להסכם הגירושין. כאמור, בסעיף 5 להסכם נקבע כי בני-הזוג הסדירו את יחסיהם הממוניים וכי הם מוותרים על כל תביעה או טענה משפטית, "למעט הכספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין שיידונו על-ידי ביה"ד כשיגיעו לכלל מימוש". השאלה הפרשנית המתעוררת בנסיבות העניין הינה האם פיצויי הפיטורין הינם בגדר "כספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין" – שאז יוכרע עניינם עם הגיעם לכלל מימוש – או שמא מדובר בכספים שהעותרת ויתרה על זכויותיה בהם ודין תביעתה להידחות. מן הנימוקים שיובהרו להלן, באנו למסקנה כי הטעמים עליהם ביסס בית-הדין הרבני את פסיקתו בשאלות אלה אינם יכולים לעמוד, ולפיכך דין העתירה להתקבל.

פיצויי הפיטורין ששולמו למשיב - כספים שנצברו בתקופת הנישואין

5. בית-הדין הרבני האזורי ובית-הדין הרבני הגדול פסקו כי פיצויי הפיטורין ששולמו למשיב אינם יכולים להיחשב "כספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין" כאמור בסעיף 5 להסכם. עמדה זו נשענה על שלושה נימוקים עקרוניים: ראשית, לגישת בית-הדין הרבני הגדול, יש להתייחס לזכות לפיצויי פיטורין כזכות אישית שתכליתה לפצות את המשיב על כך שפוטר "ואין לו המשך עבודה באותו מקום", ולפיכך אין לראות בכספים אלה נכס שנצבר בתקופת הנישואין. שנית, בית-הדין הרבני הגדול הוסיף כי פיצויי הפיטורין שולמו למשיב לאחר הגירושין בין בני-הזוג, ולפיכך "אין להכלילם בגין החוק האזרחי" ואין לפסוק לעותרת חלק בהם. שלישית, בפסק-דינו של בית-הדין הרבני האזורי צוין כי אין לראות בפיצויי הפיטורין כספים שנצברו לטובת המשיב במהלך הנישואין שכן "אין בטחון שהבעל יהיה זכאי להם".

השאלה הפרשנית האם פיצויי-פיטורין מהווים כספים שנצברו בתקופת הנישואין, מעוררת סוגיה רכושית שאינה חלק מענייני המעמד האישי. בעניין זה, על בית-הדין הרבני להחיל את הדין האזרחי כפי שפורש בפסיקתו של בית-המשפט העליון. (ראו: סעיף 13(ב) לחוק יחסי ממון וכן: בג"צ 1000/92 בבלי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח(2) 221 (1994)). כפי שיובהר להלן, עמדתו העקרונית של בית הדין הרבני על שתי ערכאותיו - לפיה פיצויי פיטורין ששולמו לאחר הגירושין מהווים

זכות אישית של בן-הזוג העובד שלא נצברה בתקופת הנישואין - אינה עולה בקנה אחד עם הדין האזרחי ולפיכך אין לקבלה.

6. שאלת סיווגם של זכויות פנסיה ופרישה כנכסים בני-חלוקה ביחסים הרכושיים בין בני-זוג, נדונה במהלך השנים בפסיקתו של בית-משפט זה. בתחילה, נקבע כי זכויות פנסיה ופרישה מהוות זכויות סוציאליות-אישיות שאינן ניתנות להעברה, ולפיכך אין לפסוק לבן-הזוג האחר חלק בהן במסגרת הלכת השיתוף (ראו: ע"א 724/83 בר נתן נ' בר נתן, פ"ד לט(3) 551, 559 (1985) מפי השופט וייס; עוד ראו: י' גייפמן "זכויות פנסיה ונכסי פרישה אחרים - כנכסים בני-חלוקה או בני-איזון בין בני-זוג" הפרקליט מא 105, 107 (1993)). פסיקה זו עלתה בקנה אחד עם ההסדר הסטטוטורי שהיה קבוע בשעתו בסעיף 5(א)(2) לחוק יחסי ממון, ולפיו "זכויות שעל פי דין אינן ניתנות להעברה" לא נכללו בגדר איזון המשאבים בין בני-זוג. הסדר זה עורר ביקורת רבה. הביקורת הושתתה על התפיסה שכבשה לה מקום בדיני המשפחה של מדינות מערביות רבות, ולפיה זכויות הפנסיה והפרישה נובעות מעבודתו של בן-הזוג ומהוות חלק מהשתכרותו במובנה הרחב. לפיכך, נטען כי יש לראות בזכויות אלה נכסים בני-חלוקה ביחסים הרכושיים בין בני-הזוג, בדומה ליתר פירות ההשתכרות של בן-הזוג מעבודתו (ראו: א' רוזן-צבי דיני המשפחה בישראל-בין קודש לחול 487 ואילך (1996)).

ואמנם, בחוק יחסי ממון בין בני-זוג (תיקון), התש"ן-1990 בוטל החריג שעניינו "זכויות שעל-פי דין אינן ניתנות להעברה" ונקבע כי כל נכסי בני-הזוג יכללו בגדר הסדר איזון המשאבים, למעט החריגים שפורטו בסעיף 5 לחוק. עוד נקבע כי במסגרת הפעלת שיקול-הדעת השיפוטי לעניין אופן מימוש הזכות לאיזון משאבים, יתחשב בית-המשפט ככל האפשר בצורך למנוע "פגיעה בצבירת הזכויות הסוציאליות של אחד מבני-הזוג" (סעיף 6(ד)(3) לחוק). תיקון תש"ן לחוק הוביל, אפוא, להכללת זכויות הפנסיה והפרישה בגדר הנכסים שעל דרך הכלל יש לאזן את שווים בין בני-הזוג במסגרת הסדר איזון המשאבים.

התפתחות דומה חלה בפסיקתו של בית-משפט זה בהקשר של הלכת השיתוף. ברוח ההסדר שנקבע בתיקון תש"ן לחוק יחסי ממון נפסק כי על דרך הכלל, פיצויי פיטורין - כמו יתר זכויות הפנסיה והפרישה - הינם פרי מאמץ משותף של בני-הזוג בהיותם חלק מהתמורה הכוללת המשתלמת לבן-הזוג בגין עבודתו. לפיכך, נפסק כי בן-הזוג האחר זכאי למחציתן של זכויות אלה במסגרת הלכת השיתוף (ראו: ע"א 841/87 רון נ' רון, פ"ד מה(3) 793 (1991) מפי השופט מלך; ע"א 809/90 ליזאי נ')

לידאי, פ"ד מו(1) 602 (1992) מפי השופטת נתניהו; רע"א 964/92 אורון נ' אורון, פ"ד מז(3) 758 (1993) מפי השופט בך; עוד ראו והשוו: ע"א 1937/92 קוטלר נ' קוטלר, פ"ד מט(2) 233, פס' 11 לפסק-דינו של השופט אור (1995); ע"א 6557/95 אבנרי נ' אבנרי, פ"ד נא(3) 541 (1997) מפי השופט טל; בג"ץ 4178/04 פלוני נ' בית הדין הרבני לערעורים, פס' 12 לפסק-דיני (טרם פורסם, 13.12.2006); בע"מ 1018/04 פרטוש נ' פרטוש (לא פורסם, 18.5.2005) בהחלטתה של השופטת פרוקצ'יה; רע"א 8791/00 שלם נ' טווינקו בע"מ ואח' פס' 13 לפסק-דינו של הנשיא ברק (טרם פורסם, 13.12.2006); ש' ליפשיץ "על נכסי עבר, על נכסי עתיד ועל הפילוסופיה של חזקת השיתוף" משפטים לד(3)(תשס"ה) 627, 685; ח' דגן קניין על פרשת זרכים 473 (2005).

יצוין כי בסעיף 12 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 (להלן: חוק פיצויי פיטורים) נקבע כי חישוב שיעורם של פיצויי הפיטורין נגזר ממספר שנות עבודתו של העובד. הסדר זה עשוי לתמוך בתפיסה לפיה פיצויי פיטורין מהווים חלק מהתמורה הכוללת המשתלמת לבן-הזוג בגין תקופת עבודתו ולפיכך יש לראותם כנכס בר-חלוקה ביחסים הרכושיים בין בני-הזוג.

הנה כי כן, עמדת המשפט האזרחי כפי שנקבעה בחקיקה ובפסיקתו של בית-משפט זה הינה כי בהעדר הסכמה אחרת בין הצדדים ובהעדר נסיבות מיוחדות, יש לראות בפיצויי הפיטורין נכס בר-חלוקה ביחסים הרכושיים בין בני-הזוג; זאת נוכח היותם של פיצויי הפיטורין חלק מפירות ההשתכרות הכוללת הנובעים מתקופת עבודתו של בן-הזוג. בעניין זה, אין חשיבות לשאלה האם המעביד שילם את פיצויי הפיטורין באופן ישיר, או שמא הפיצוי שולם על-ידי קרן מתוך כספים שהמעביד הפריש עבור העובד הקונקרטי או עבור עובדיו כמכלול. בין כך ובין אחרת, יש לראות בכספים אלה חלק מהשתכרותו של בן-הזוג במובנה הרחב אשר נצברה לזכותו במהלך כל תקופת עבודתו.

7. בפסק-דינו ציין בית-הדין הרבני האזורי כי "אין בטחון" לכך שבן-הזוג יהא זכאי לפיצויי פיטורין, ולפיכך אין לראות בהם בהכרח כספים שנצברו במהלך תקופת הנישואין. בהקשר זה ראוי לציין כי אמנם הזכות לפיצויי פיטורין אינה מוחלטת, והעובד זכאי לה רק בהתקיים התנאים הקבועים בחוק פיצויי פיטורים (קרי- פיטורין או אירועים שנקבע בחוק כי דינם כדין פיטורין). דה עקא, אין קשר בין השאלה האם תקום הזכות לפיצויי פיטורין לבין שאלת טיבו של התשלום כשהוא ניתן. מששולמו פיצויי

פיטורין לבן-הזוג, עמדת המשפט האזרחי כפי שפורטה לעיל הינה כי מדובר בגמול כספי הנובע מתקופת עבודתו של העובד ולפיכך על דרך הכלל מדובר בנכס בר-חלוקה ביחסי הממון בין בני-הזוג.

כאמור, עמדת בית-הדין הרבני הגדול היתה כי מאחר ופיצויי הפיטורין שולמו למשיב לאחר הגירושין, אין לראותם ככספים שנצברו לטובתו במהלך הנישואין. עמדה זו אף היא אינה יכולה להתקבל. פסיקתו של בית-משפט זה הבחינה בין מועד צבירת הזכות לבין מועד מימושה. בהתאם לכך, נפסק כי זכויות פנסיה ופרישה שנצברו במהלך החיים המשותפים הינן בנות-חלוקה ביחסים הרכשיים בין בני-הזוג אף אם זכויות אלה יבשילו לאחר הגירושין, ובלבד שמימוש הזכויות יידחה עד למועד גמילתן (ראו: דברי השופטת נתניהו בע"א 809/90 ל'דאי הנ"ל, פס' 14). העובדה כי בנסיבות המקרה שבפנינו פוטר המשיב מעבודתו יום אחד בלבד לאחר מתן הגט, מדגישה את היותם של הכספים הנדונים פרי השתכרותו של המשיב מעבודתו במהלך חייו המשותפים עם העותרת, אף כי תשלום הפיצויים נעשה לאחר הגירושין.

8. בהודעתו בכתב מיום 19.11.06 העלה היועץ המשפטי לשיפוט הרבני, עו"ד יעקבי, טעם נוסף לתמיכה בפסיקתו של בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו. כפי שצוין לעיל, בנסיבות העניין שבפנינו שולמו למשיב פיצויי פיטורין בנוסף לזכאותו לקצבה חודשית עתידית. לגישתו של עו"ד יעקבי, כאשר פיצויי הפיטורין משולמים בנוסף לתשלומי פנסיה לאחר הגירושין, אין לומר כי מדובר בזכות שצמחה במהלך שנות העבודה, אלא ראוי לקבוע כי מדובר בזכות אישית שגמלה כתוצאה מהסדר מיוחד שגובש בין העובד למעביד ולפיכך אין לבת-הזוג חלק בפיצויים אלה. טענה זו של עו"ד יעקבי מעוררת מספר קשיים. ראשית, בית-הדין הרבני האזורי ובית-הדין הרבני הגדול לא השתיתו את פסיקתם על הטענה האמורה והיא אינה מוזכרת בהנמקה של פסקי-דינם. שנית, מבחינה עובדתית לא הוכח קיומו של הסדר מיוחד בין המשיב למעבידו לשם תשלום פיצויי פיטורין בנוסף לזכאותו של המשיב לפנסיה. (לעניין היחס בין פיצויי פיטורין לבין תשלום לקרן פנסיה, ראו: סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים). שלישית, אף אם פיצויי הפיטורין שולמו למשיב מכוח הסדר מיוחד עם המעביד כנטען על-ידי עו"ד יעקבי, אין בכך כדי לשנות מהתפיסה העקרונית לפיה פיצויי הפיטורין מהווים חלק מפירות ההשתכרות הכוללת, ולפיכך יש לראותם ככספים הנובעים מתקופת עבודתו של המשיב (ראו: ספרו של רוזן-צבי הנ"ל, עמ' 487). עמדה אחרת עלולה לעודד עריכת הסכמים פיקטיביים שתכליתם להביא לכך שכספים המגיעים לעובד עקב תקופת עבודתו ישולמו לו במסגרת הסכמים "מיוחדים" לכאורה

עם המעביד, בניסיון לסווגם כזכויות שלא נצברו במהלך החיים הזוגיים ולפיכך אינן בנות-חלוקה בהסדרי גירושין.

לסיכום סוגיה זו, ראוי להדגיש כי בני-זוג רשאים להסכים בכתב כי פיצויי-פיטורין לא יהוו נכס בר-חלוקה ביחסיהם הרכושיים (ראו: סעיפים 1 ו-2 לחוק יחסי ממון וכן סעיף 5(א)(3) לחוק). בעניין שבפנינו ערכו בני-הזוג הסכם גירושין שאושר וקיבל תוקף של פסק-דין. עם זאת, הסכם הגירושין לא התייחס במפורש לשאלת חלוקתם של פיצויי הפיטורין בין בני-הזוג. על רקע זה, התעורר הצורך בפרשנות סעיף 5 סיפא להסכם הגירושין המתייחס ל"כספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין". כאמור, עמדת בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו - לפיה פיצויי הפיטורין ששולמו לאחר הגירושין אינם יכולים להיחשב כספים שנצברו במהלך הנישואין - עומדת בניגוד לעמדתו של המשפט האזרחי כפי שנקבעה בחקיקה ובפסיקתו של בית-המשפט העליון. הימנעותם של בית-הדין הרבני האזורי ובית-הדין הרבני הגדול מלהחיל בעניין הנדון את הדין האזרחי המהותי המחייב אותם, מקימה עילה להתערבותו של בית-משפט זה; זאת, בין לפי הגישה הרואה בכך חריגה מסמכות במובנה הרחב, ובין לפי הגישה המצדדת בנסיבות אלה במתן סעד מן הצדק. (לעילות ההתערבות של בית-המשפט הגבוה לצדק בנסיבות בהן סטה בית-הדין הרבני מהוראות הדין האזרחי המחייבות אותו, ראו: בג"ץ 2222/99 גבאי נ' בית-הדין הרבני הגדול, פ"ד נד(5) 401, פס' 14 לפסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה (2000)).

האם העותרת ויתרה על חלקה בפיצויי הפיטורין?

9. משקבענו כי פיצויי הפיטורין מהווים "כספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין" כאמור בסעיף 5 סיפא להסכם הגירושין, ממילא אין לכלול כספים אלה בגדר הנכסים שבני-הזוג ויתרו על זכות התביעה לגביהם כאמור ברישא של סעיף 5 להסכם.

בהמשך לכך, ראוי לציין כי מסקנתו של בית-הדין הרבני לפיה העותרת ויתרה על זכות התביעה בנוגע לפיצויי הפיטורין, אינה תואמת את נסיבות המקרה כפי שנקבעו בפסיקתו של בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו. בפסק-דינו קבע בית-הדין הרבני האזורי כי "פיצויי הפיטורין לא היו בכלל המחלוקת" בין בני-הזוג עובר לחתימת הסכם הגירושין, "וממילא אינם בכלל ההסכמה הנ"ל שתידון ע"י ביה"ד". בית-הדין הרבני הגדול אישר קביעה זו בציינו: "זאת ועוד, הסכמתם היתה מפורשת ולא דובר על פיצויי פיטורים, אין להכלילם" (ההדגשות אינן במקור - ד.ב.). מקביעות אלה עולה כי

ברמה העובדתית, קיבל בית-הדין הרבני על שתי ערכאותיו את טענת העותרת לפיה במשא ומתן שהתנהל בין בני-הזוג עובר לחתימת הסכם הגירושין, לא דובר על פיצויי הפיטורין שכן באותו שלב העותרת לא ידעה על פיטוריו העתידיים של המשיב. בהקשר זה, טענה העותרת כי דבר הפיטורין נודע לה רק לאחר הגירושין, כשהמשיב הגיש תביעה להפחתת דמי מזונות ושם ציין כי פוטר ממקום עבודתו.

בהתחשב בקביעה לפיה פיצויי הפיטורין לא נדונו כלל במשא ומתן שניהלו בני-הזוג עובר לחתימת הסכם הגירושין, אין לומר כי העותרת ויתרה על חלקה בכספים אלה. התיקונים שהוכנסו בנוסחו של הסכם הגירושין, תומכים במסקנה זו. מלכתחילה, נכתב בנוסח המודפס של סעיף 4 להסכם כי העותרת תהא זכאית למחצית "מכל תנאי הפרישה של הבעל". המשיב התנגד לכך והסכים להעביר לאישה מחצית מזכויותיו בקופת הגמל ובסכום הביטוח בחברת אליהו בלבד. לפיכך, לקראת הגשת הסכם הגירושין לאישור בית-הדין, נמחקו על-ידי העברת קו המילים "כל תנאי הפרישה של הבעל", ובמקומם הוסף בכתב-יד כי "הכספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין" יידונו "כשיגיעו לכלל מימוש" (סעיף 5 סיפא להסכם). תיקונים אלה בנוסח ההסכם מצדדים במסקנה לפיה העותרת לא ויתרה על חלקה בזכויות הפרישה של המשיב מעבודתו, אלא הוסכם בין הצדדים כי המחלוקת בעניין זה תוכרע על-ידי בית-הדין הרבני בעתיד עם מימושן של זכויות אלה.

פסיקת הדין בנסיבות המקרה

10. המסקנה המתבקשת ממכלול הנימוקים שפורטו לעיל הינה כי פיצויי הפיטורין ששולמו למשיב מהווים כספים שנצברו לטובתו במהלך חיי הנישואין, ולפיכך יש לדון בעניינם עם מימושם כאמור בסעיף 5 סיפא להסכם הגירושין.

ההסכם בין בני-הזוג שותק בשאלה כיצד על בית-הדין להכריע בעניינם של "הכספים שנצברו לזכות הבעל בתקופת הנישואין". כיצד, אפוא, יש להכריע בעניינם של הכספים הנדונים? בני-הזוג לא הצליחו להגיע להסכמה בנוגע לחלוקתם של כספים אלה בעת עריכת ההסכם, ולפיכך הוסכם ביניהם כי בית-הדין הרבני הוא שיכריע בסוגיה זו בעתיד. בנסיבות אלה, לא ניתן להכריע בשאלת חלוקתם של פיצויי הפיטורין בהתאם לכוונתם המשוערת של בני-הזוג. הדין הדתי אינו חל בעניין שבפנינו, בהעדר הסכמה מפורשת של הצדדים לכך (ראו: סעיף 13(ב) סיפא לחוק יחסי ממון וכן: בג"צ 9734/03 פלונית נ' בית-הדין הרבני הגדול ואח', פ"ד נט(2) 295, פס' ז לפסק-דינו של השופט רובינשטיין (2004)). המלצתו של בית-משפט זה כי בני-הזוג יפתרו את

המחלוקות ביניהם בדרכי הסכמה, לא נשאה פרי. בנסיבות אלה, מתבקשת המסקנה כי יש להכריע בשאלת חלוקתם של פיצויי הפיטורין בהתאם להסדר איזון המשאבים הקבוע בפרק השני לחוק יחסי ממון, בהיותו דין דיספוזיטיבי החל בהעדר הסכמה אחרת בין בני-הזוג. נוכח התמשכות הסכסוך בין הצדדים שבפנינו ובהתחשב בכך שהסוגיה שנתרה להכרעה נוגעת להפעלת הסדר איזון המשאבים על פיצויי הפיטורין ששולמו למשיב - לא ראינו להחזיר את התיק לערכאה הדיונית לשם פסיקת הדין בנסיבות המקרה.

בהתאם להסדר איזון המשאבים, זכאית העותרת למחצית שווים של פיצויי הפיטורין שנצברו במהלך חיי הנישואין, אלא אם מתקיימות "נסיבות מיוחדות" המצדיקות סטייה מהסדר זה (ראו: סעיף 8 לחוק). ממכלול החומר שהובא לעיוננו, לא שוכנענו כי במקרה דנן מתקיימות נסיבות מיוחדות כאמור. בא-כוח המשיב טען בכתבי-טענותיו כי בהסכם הגירושין נקבע כי חשבונות הבנק יישארו בבעלותו של בן-הזוג אשר על-שמו הם רשומים, וכי הדבר מלמד על קיום הסדר של הפרדה רכושית בין בני-הזוג. טענה זו דינה להידחות. דירת המגורים המשותפת חולקה בין בני-הזוג בחלקים שווים, והצדדים הסכימו כי העותרת תקבל מחצית מקופת הגמל ומכספי הביטוח של המשיב. בנסיבות אלה, לא ניתן לומר כי בין בני-הזוג התקיים משטר של הפרדה רכושית. בהתחשב בכך שבני-הזוג חיו יחדיו שמונה-עשרה שנים ולהם שישה ילדים משותפים (מהם ארבעה קטינים המצויים כיום במשמורתה של העותרת); ונוכח העובדה כי במשך שנות הנישואין נשאה העותרת בעול הגידול היומיומי של הילדים בעוד המשיב עובד לפרנסת המשפחה; אינני רואה לסטות מהכלל הקבוע בסעיף 5(א) לחוק, לפיו זכאית העותרת למחצית משווים של פיצויי הפיטורין הנדונים.

על-פי החומר שהובא בפנינו, החל המשיב את עבודתו בחברת אלירד לאחר נישואיו עם העותרת, ופוטר מעבודתו ביום 31.12.02. בנסיבות העניין, יש לראות ביום ה- 22.8.02 - יום אישור הסכם הגירושין על-ידי בית-הדין הרבני האזורי - כמועד סיום החיים המשותפים של בני-הזוג. בהתחשב בכך, יש לקבוע כי העותרת זכאית למחצית שווים של פיצויי הפיטורין בהתאם לחלק היחסי ששולם למשיב עבור התקופה מתחילת עבודתו בחברת אלירד ועד ליום 22.8.02.

11. בסיום הדברים, אבקש להוסיף שתי הערות קצרות. ראשית, העותרת טענה בכתבי טענותיה כי המשיב נהג בחוסר תום-לב כאשר הסתיר ממנה את דבר פיטוריו במהלך ניהול המשא-ומתן עובר לחתימה על הסכם הגירושין. בהקשר זה, טענה

העותרת כי המשיב פוטר ממקום עבודתו יום לאחר מתן הגט, וסביר כי בעת עריכת הסכם הגירושין כשלושה חודשים קודם לכן, כבר ידע על פיטוריו המתוכננים והסתיר זאת ממנה במתכוון. בעניין זה ראוי לציין כי אף שמועד הפיטורין מעורר תהיות באשר לתום-ליבו של המשיב בעת ניהול המשא-ומתן לקראת גיבוש הסכם הגירושין, טענת חוסר תום-הלב לא התבררה ברמה העובדתית ולפיכך נמנענו מלהכריע בה.

שנית, רואה אני להעיר כי בטיעוניהם בפני בית הדין הרבני על שתי ערכאותיו ואף בפנינו, נמנעו הצדדים מלהתייחס לשאלת סמכותו של בית-הדין הרבני לדון בתביעה שהגישה בפניו העותרת תחת הכותרת "כספים שנצברו בזמן הנישואין". מדובר בתביעה רכושית שהוגשה לבית-הדין הרבני האזורי ברחובות יחד עם תביעת מדור שעניינה אינו בפנינו. התביעה הרכושית הוגשה לבית-הדין לאחר שניתן פסק-דין סופי שאישר את הסכם הגירושין בין הצדדים ולאחר שנישואיהם של בני-הזוג כבר פקעו. בנסיבות העניין, נראה על-פני הדברים כי בית-הדין הרבני היה חסר סמכות מקורית או נלווית להיזקק לתביעתה האמורה של העותרת, וספק אם הסכמת הצדדים בסעיף 5 סיפא להסכם הגירושין הועילה כדי להקנות לבית-הדין סמכות שיפוט בסוגיה (ראו והשוו: פסק-דינה של השופטת פרוקצ'יה בבג"צ 8638/03 אמיר נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים ואח' (טרם פורסם)).

יוער כי בית-משפט זה עשוי להידרש לשאלות הנוגעות לסמכות-שיפוט אף אם הסוגיה לא נדונה במפורש בפני בית-הדין הרבני (ראו: דברי השופט (כתוארו אז) חשין בבג"צ 6103/93 לוי ואח' נ' בית הדין הרבני הגדול ואח', פ"ד מח(4) 591, 617 (1994)). עם זאת, מאחר ובנסיבות העניין שבפנינו שאלת סמכותו של בית-הדין הרבני לא התבררה כלל ובהתחשב בכך שבאנו למסקנה כי דין העתירה להתקבל לגופם של דברים; לא ראינו להכריע בסוגית הסמכות.

אשר על כן, ונוכח מכלול הטעמים שהובאו לעיל, באנו למסקנה כי דין העתירה להתקבל וכי דין הצו על תנאי להפוך למוחלט באופן שהעותרת זכאית למחצית שווים של פיצויי הפיטורין בהתאם לחלק היחסי ששולם למשיב עבור התקופה מתחילת עבודתו בחברת אלירד ועד ליום 22.8.02. בנסיבות העניין, לא ראינו לעשות צו להוצאות.

אני מסכים.

שופט

השופטת ד' ברלינר:

1. מקובלת עלי במלואה מסקנתה המשפטית של חברתי הנשיאה, לפיה על פי המשפט האזרחי "יש לראות בפיצויי הפיטורין נכס בר-חלוקה ביחסים הרכושיים בין בני-הזוג" וכי פיצויי הפיטורין הם "חלק מפירות ההשתכרות הכוללת הנובעים מתקופת עבודתו של בן-הזוג" (פיסקה 6 לחוות דעתה). עוד מקובל עלי – כי תאריך תשלום הפיצויים כמו גם הדרך או המקור ממנו שולמו כספי הפיצויים אינם מעלים או מורידים לעניין היותם חלק מההשתכרות הכוללת בתקופת העבודה. אם בכל זאת, בשורה התחתונה אני מוצאת את עצמי חולקת על התוצאה אליה הגיעה חברתי, הרי זה משום שלאחר עיון פעם ופעמיים בפסקי הדין של בית הדין הרבני האזורי והגדול – נראה לי כי הנדבך המרכזי בפסק הדין הינו האופן בו פירש בית הדין הרבני את הסכם הגירושין בין העותרת למשיב 1 (להלן: המשיב). התייחסותו של בית הדין לשאלת סיווגה של הזכות לפיצויי פיטורין הייתה בקשר לשאלה לאיזה חלק מהסכם הגירושין יש לשבץ את רכיב פיצויי הפיטורין. את התשובה לשאלה זו השתית בית הדין בעיקר על אומד דעת הצדדים בעת חתימת הסכם הגירושין. משכך, מדובר בפרשנות נקודתית, שבין אם היא נכונה ובין אם היא שגויה, אינה מקימה סיבה להתערבותנו. כדי להסיר כל ספק אני שבה ומדגישה כי לו סברתי שפסק דינו של בית הדין הרבני מושתת על עמדה עקרונית שונה – הייתי מצטרפת לחוות דעתה של חברתי כי יש לקבל את העתירה. להבהרת גישתי באשר לתוכן פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי, אציג בקצרה את מהלכו של פסק הדין, תוך שאצטט חלקים רלוונטיים ממנו.

2. בית הדין נדרש להכריע בתביעת העותרת לגבי זכותה במספר רכיבים כספיים, אשר הרלוונטי מביניהם לענייננו הינו פיצויי הפיטורין. בהציגו את השאלה הטעונה הכרעה כתב בית הדין האזורי, כי "לגבי פיצויי הפיטורין יש לדון האם הם נכללים בקטגוריה של הזכויות הכספיות שנצברו לבעל או שהם אינם בכלל זה וממילא לגביהם אין תביעות". ממשיך בית הדין ואומר, כי "פיצויי פיטורין אינם בהכרח כספים שנצברו לבעל משום שאין בטחון שהבעל יהיה זכאי להם כי זכאותו קיימת רק באם פיטרוהו או באם נתקיימו תנאים שנחשבים לפי החוק כפיטורין". לכאורה – יש בכך משום הבעת

עמדה עקרונית על מעמדם והגדרתם המשפטית של פיצויים הפיטורין. עם זאת, מהמשך הדברים עולה שבבסיס קביעה זו של בית הדין ניצבה הבנתו את כוונת הצדדים בנוגע לביטוי "כספים שנצברו לזכות הבעל" שנכתב בהסכם הגירושין ולא נקיטת עמדה לגבי השאלה המשפטית של זכויות בני זוג בפיצויי פיטורין. כך אומר בית הדין:

"בבואנו להכריע בשאלה זו נראה לביה"ד כי... פיצויי הפיטורין אינם בכלל הזכויות הכספיות שבהם נקבע שידון ביה"ד... הכרעה זו של ביה"ד מתבססת בהסתמך על הדיון שנערך ביום ז' אב תשס"ב כחודש לפני מועד אישור ההסכם. בדיון זה ניסה ביה"ד להביא את הצדדים לידי הסכמה ובדיון זה התברר כי לגבי קרן ההשתלמות ישנה הסכמה עקרונית... והויכוח הוא על כספי בטוח המנהלים והפנסיה בהם אין הסכמה בין הצדדים. בהסכם הגרושין שנעשה כחודש אח"כ גובשו והונצחו הסכמות ומחלוקות אלו בהסכם ולפיכך נקבע שכספי קופת הגמל מחציתם לילדים והכספים שנצברו לבעל ידונו ע"י ביה"ד... הכספים שנצברו לבעל וידונו ע"י ביה"ד מתייחסים לאותם דברים שבהם היתה מחלוקת בין הצדדים דהיינו בטוח המנהלים והפנסיה... פיצויי הפיטורין לא היו בכלל המחלוקת וממילא אינם בכלל ההסכמה הנ"ל שתדון ע"י ביה"ד והם בכלל שאר הדברים שבהם סוכם שאין לצדדים תביעות זה כלפי זה".

מהקטעים המצוטטים עולה בבירור, כי פסק הדין הושתת על ההשקפה לפיה בהסכם הגירושין התכוונו הצדדים להותיר להכרעת בית הדין רק שני רכיבים – ביטוח מנהלים ופנסיה. למסקנה זו הגיע בית הדין על סמך אומד דעת הצדדים, עליו למד מנסיבות עריכת הסכם הגירושין ומהדיונים שקדמו לו. לא גישה משפטית בסוגיית זכויות בני זוג בכספי פיצויי פיטורין עמדה ביסוד פסק הדין של בית הדין הרבני האזורי, אלא הבנתו הכוללת את רצון הצדדים בהתבסס על הדיונים שנערכו בפניו. על בסיס הבנה זו "קייטלג" בית הדין האזורי את הפיצויים כמצויים בקבוצת הנושאים שבהם "אין לצדדים תביעה זה כלפי זה". פסק דינו של בית הדין הרבני הגדול מתאפיין בקיצורו ובלקוניות שבו. מדובר במסמך המשתרע על חצי עמוד, כאשר החלק "הערעורי המהותי" שבו (קרי התייחסות לפסק הדין של בית הדין הרבני האזורי) כולל שורות בודדות (שצוטטו על ידי חברתי בפסקה 2 לחוות דעתה). הרוח הכללית העולה מפסק הדין היא אימוץ עמדתו של בית הדין האזורי, שפסק דינו כולל דיון ממצה בסוגיה שעל הפרק. אכן, בתוך אותה פסקה קצרה הביע בית הדין הרבני הגדול את הדעה כי "אין להכלילם (הכוונה לפיצויי פיטורין – ד'ב') בגין החוק האזרחי, כי כספים אלו בעקרון ניתנו מפני שפוטר, ואין לו המשך עבודה באותו מקום". מקובל עלי, כי עמדתו זו של בית הדין הרבני הגדול בנוגע להיקף הזכויות לפי החוק האזרחי שגויה היא ואילו היה

פסק דינו מבוסס רק עליה לא היה מנוס מביטולו. אולם בהמשך פסק הדין מוסיף בית הדין הגדול: "זאת ועוד הסכמתם היתה מפורשת ולא דובר על פיצוי פיטורים, אין להכלילם". אמירה זו מאמצת את פסק הדין קמא, שהגיע למסקנות שהגיע על בסיס הנימוקים שפורטו לעיל, שאינם כוללים התייחסות לעמדת "החוק האזרחי". משכך, נראה לי כי את אמירתו של בית הדין הרבני הגדול באשר לאי הכללת הכספים "בגין החוק האזרחי" ניתן וצריך לראות כאמירת אגב, נימוק נוסף לדחיית הערעור שהוא בבחינת למעלה מן הנדרש.

3. לגישת חברתי, טעה בית הדין הרבני, על שתי ערכאותיו, בקובעו כי העותרת ויתרה על זכויותיה בפיצויי פיטורין (פיסקה 9 לחוות דעתה). אפשר ואכן כך הוא ואני נוטה להסכים עימה בנושא זה. אלא ששאלה זו – שלה הייתה חשיבות רבה לו בערעור עסקינן – אינה רלוונטית. בית משפט זה הדגיש פעמים רבות כי אין הוא יושב כערכאת ערעור על פסקי דין של בתי הדין הרבניים (ראו למשל: בג"ץ 1842/92 בלויגרונד נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מו(3) 423, 429; בג"ץ 8186/05 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול לערעורים (לא פורסם)). משהגעתי למסקנה כי פסק דינו של בית הדין הרבני מיוסד, עיקרו ככולו, על פרשנות הסכם הגירושין תוך התחקות אחר אומד דעת הצדדים – הפועל היוצא הוא שאין מקום להתערבות בו. הגם שאמרתי לעיל כי אני נוטה להסכים עם חברתי באשר לפרשנות הסכם הגירושין, רואה אני לציין לצורך איזון התמונה כי על פי הנטען בתצהירו של המשיב נערך הסכם הגירושין על ידי עורך הדין שייצג את העותרת, כאשר במעמד עריכת ההסכם לא היה המשיב מיוצג. העותרת טענה בתצהירה, כי בניגוד למוצהר על ידי המשיב הוא כן קיבל סיוע וייעוץ מטוען רבני בתקופת הליך הגירושין, אולם לא מצאתי בתצהירה של העותרת הכחשה מפורשת לטענה שההסכם נוסח על ידי עורך דינה וכי במעמד עריכת ההסכם לא היה המשיב מיוצג. לכך יש השלכה לעניין הפרשנות בדיעבד של ההסכם, אולם כאמור – הפרשנות הקונקרטית אינה נקודת הכובד בתיק זה.

4. נקודה אחרונה אליה מוטל עלי להתייחס הינה שאלת סמכותו של בית הדין הרבני להיזקק לתביעת העותרת. חברתי השאירה את שאלת הסמכות בצריך עיון, מאחר ולגישתה יש לקבל את העתירה מטעמים אחרים. לכשעצמי, אינני משוכנעת כי כאשר אף אחד מהצדדים לא העלה טענת חוסר סמכות לא בפני בית הדין הרבני ואף לא בפנינו אנו, יש מקום שניזקק מיוזמתנו לסוגיה זו. בפסיקתנו הולכת ומכה שורשים הגישה לפיה גם כאשר מדובר בשאלה של סמכות עניינית אין להיזקק תמיד לטענת חוסר סמכות בשלבים מתקדמים של ההליך (ראו ע"א 1662/99 חזקיהו חיים נ' אליהו

חיים, פ"ד נו (6) 295, 310-312). גישה זו אפשר ותשליך גם על מקרים בהם מדובר בעניין שהתברר בפני בית דין דתי ואף אחד מהצדדים לא כפר בסמכותו. אולם איני נדרשת להכריע בשאלה זו שכן לגופו של עניין אני סבורה שלבית הדין הרבני הייתה סמכות לדון בתביעת העותרת. זכותה של העותרת בפיצויי הפיטורין ובשאר רכיבי תביעתה הינה חלק מסוגיית חלוקת הרכוש, שהיא "ענין הכרוך בתביעת גירושין" לפי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953, ועל כן מצוי בסמכות בית הדין הרבני אם הוא נכרך כדין (בג"ץ 1000/92 בבלי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח (2) 221, 234-236). בפסק הדין בעניין אמיר (בג"ץ 8638/03 אמיר נ' בית הדין הרבני הגדול (טרם פורסם)) אליו מפנה חברתי, מדובר היה בתביעה לאכיפת תניית שיפוי שנכללה בהסכם גירושין. עילת תביעה זו, כך נפסק, הינה עילת תביעה חדשה הנוצרת מכוח הסכם הגירושין אולם אינה כרוכה בו (ראו סעיפים 23-24 לפסק הדין). בענייננו, לעומת זאת, תביעת העותרת אינה נסמכת על עילה הקמה לה מכוחו של הסכם הגירושין. התביעה הינה לגבי חלק מהנושאים אשר נכרכו בהסכמה לתביעת הגירושין. עילת התביעה הייתה קיימת כבר בזמן הכריכה וכל אשר נקבע הוא כי הדיון בה ייערך לאחר מכן. בנסיבות אלו יש לומר, כי בית הדין לא נתן פסק דין סופי בהליך שלפניו וסמכותו לא פסקה (ראו: בג"ץ 6103/93 לוי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח(4) 591, 607; בג"ץ 566/81 עמרני נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד לז (2), 1, 8).

מהטעמים האמורים, דעתי היא שיש לדחות את העתירה. בנסיבות העניין, לא הייתי עושה צו להוצאות.

ש ו פ ט ת

הוחלט ברוב דעות כאמור בפסק-דינה של הנשיאה ד' ביניש.

ניתן היום, י"ג באלול התשס"ז (27.08.2007).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה